תנ״ך · אחרונים · חיד״א · חומת אנך · נביאים

חומת אנך על מיכה

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חומת אנך על מיכה

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חומת-אנך-על-מיכה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פסוק ב 4
פסוק ה 4
פסוק ט 4
פסוק יא 4
פסוק יד 4
פרק ב 4
פסוק א 4
פסוק ז 5
פסוק יג 5
פרק ג 5
פסוק ג 5
פסוק יא 5
פרק ד 6
פסוק ו 6
פרק ה 6
פסוק א 6
פסוק ו 7
פסוק ז 7
פרק ו 7
פסוק ג 7
פסוק ו 8
פרק ז 8
פסוק ח 8
פסוק טו 8
פסוק יח 9

פרק א

פסוק ב

בכם לעד. שהתנבאתי והתריתי בכם בשמו:

אדני מהיכל קדשו. רומז לשכינה היכל גימטריא אדני:

פסוק ה

בפשע יעקב כל זאת. אמרו בתנא דבי אליהו לא חרב העולם אלא בפשעה של תורה ולא חרבה ארץ ישראל אלא בפשעה של תורה וכל הצרות הבאות לאדם אינן אלא בפשע התורה שנאמר בפשע יעקב כל זאת עכ"ד ומבואר דדריש זאת על התורה שנקראת זאת. ואפשר לרמוז דעל ידי עסק התורה יש יחוד עליון ובמקום בשפע כל זאת כל יסוד זאת מ' והיא תורה שבע"פ וכשיש יחוד יושפע שפע עליון בכל העולמות ובבטול תורה ח"ו במקום שפע נעשה פשע. וכבר אמר ה' על עזבם את תורתי:

פסוק ט

כי אנושה מכותיה. של שומרון והן בעון כי הגם שראו גלות עשרת השבטים לא לקחו מוסר מלכות יהודה וירושלם עד שנגעה הרעה אליהם ובא נבוכדנצר והחריב ירושלם ובית המקדש:

פסוק יא

יקח מכם עמדתו. פירוש יקח האויב מכם בסוף שכר עמידתו ועיכובו עליכם שלש שנים במצור. מפרשים:

פסוק יד

תתני שלוחים על מורשת גת. פירוש אל מי שירשה גת תתנו לה שלוחים אולי תבא לעזור אתכם. מפרשים:

פרק ב

פסוק א

הוי חושבי און ופועלי רע. אמרו בפ"ק דקדושין למ"ד דאם עבר עבירה ושנה בה מחשבה רעה מצטרפת למעשה. וז"ש הוי חושבי און כי זה דרכם וזהו הוי חושבי און כי הם עוברי עבירה ושונים בה בהוה ולכן גם מחשבה רעה מצטרפת וזהו הוי חושבי און ופועלי רע דמחשבה שלהם היא כמעשה:

פסוק ז

האמור בית יעקב. פירש רש"י ז"ל הזאת אמרו בית יעקב כששומעים את הרעה אשר נביאי מתנבאים להם. ויש מי שפירש האמור בית יעקב פירוש הקרוי בית יעקב והוא לשון קריאה:

פסוק יג

עלה הפורץ לפניהם. אפשר במ"ש רבינו אפרים בפירושו כ"י פ' שלח על פ' עלה נעלה וירשנו אותה עלה כתיב כלומר כבר עלה מיכאל שר של ישראל ונתישב בה נעלה גם אנחנו כי כך המדה לעולם מלאך הממונה על האומה מתישב בה תחילה וכו' ע"ש וז"ש עלה הפורץ לפניהם כבר עלה השר לפניהם ויש מי שפירש על אליהו הנביא זכור לטוב ויעבור מלכם לפניהם מלך המשיח וה' יעבור בראש כלם כי אז יחזיר שכינתו לציון:

פרק ג

פסוק ג

ואשר אכלו שאר עמי. פירוש אשר אכלו בשר עמי הם הצדיקים. ופירוש שאר בשר כמו וימטר עליהם כעפר שאר. גם שאר גימטריא בשר עם הכולל. ודרך צחות והלצה הצדיקים נקראים ישראל ואכלו אותיות שאר מישראל והשאירו להם ל"י מישראל רמז מלקות מ':

פסוק יא

ראשיה בשחד ישפוטו. רמז הרב זרע בירך ח"ג על ברכות ר"ת ריב כי הנוטל שחד קליפת ריב מחשיך עיניו ואינו מכוין לאמת עכ"ד:

ועל ה' ישענו לאמר הלוא ה' בקרבנו לא תבוא עלינו רעה. אפשר דרך דרש כמ"ש רבני אשכנז ז"ל דהיה איזה מקום לומר כי ה' שומר ישראל ואנו שומרים המצות וקי"ל שמירה בבעלים פטור וזה הבל כי פשיעה בבעלים חייב ומזיק בבעלים אליבא דכ"ע חייב זהת"ד בקיצור והארכנו בזה בדרושים בס"ד וז"ש ראשיה בשחד ישפוטו וכהניה במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסומו וכל זה עונות גדולות והן הן המזיקין. ואין בהם תבונה ועל ה' ישענו לאמר הלוא ה' בקרבנו והוא שמירה בבעלים וקי"ל דפטור וא"כ לא תבוא עלינו הרעה והבל יפצה פיהם כי גם אם נודה לטעותם דהוי שמירה בבעלים הלא כאן הוא פשיעה בבעלים ולא עוד אלא דהוא מזיק בבעלים וחייב לכן בגללכם וכו':

פרק ד

פסוק ו

ביום ההוא נאם ה' אספה הצלעה והנדחה אקבצה ואשר הרעתי. הגם דבכמה כתובים כתיב ביום ההוא. מ"מ היכא דאיכא למדרש דרשינן דידוע דתקותנו שהקב"ה יגאלנו לכבוד שכינתו דכתיב ביום ההוא אקים את סכת דוד הנופלת ועמה יפקון כמ"ש בזהר הקדוש. ועוד כי אין שמו וכסאו כ"י שלם. ובגאולה יהיה שמו וכסאו שלם וברחמיו יגאלנו בעבור שכינתו ובעבור שמו וכסאו וזה יש לרמוז בפ' ביום ההוא אקים את סכת דוד ובפסוק שלנו דמיירי בגאולה דתיבת ההוא שם רמז. ה' ראשונה לשכינה ליחדה עם דודה ואותיות הוא להשלים השם והכסא וא"ש ההי"ב. והנה הרב בני בחיי ז"ל פירש בפסוק זה ובקצור אכתוב פירושו בתוספת נפך בס"ד הנה אמרו ביומא פ' בתרא גדולה תשובה שדוחה ל"ת שבתורה דכתיב לא יוכל בעלה הראשון וכו' וקשה על זה דאין אומרים לחטוא בשביל שיזכה חבירך וכתבו התוס' דאם הוא גרם אז שרי לחטוא חטא קל כדי שחבירו לא יחטא חטא חמור וז"ש אוספה הצלעה שהיא בגלות ואינה זזה ממקומה והנדחה שנדחית מכח לא יוכל בעלה הראשון ועתה אקבצה לשון קדושין כמ"ש פ"ק דקדושין עצורתי. וכי תימא אין אומרים לאדם חטוא כדי שיזכה חבירך ואיך כ"י עבר אלאו דלא יוכל כדי שיזכו ישראל לז"א ואשר הרעותי שבראתי היצר הרע ונמצא שכ"י הוא גורם ובכי הא מוטב דלעבד איסורא קלילא וכמ"ש התוס' ז"ל. א"נ לפי פשוטו אפשר ביום ההוא אוספה הצלעה ישראל שהם בגלות והנדחה שהם עשרת שבטים ובני משה שהם נדחים אקבצה ואשר הרעותי להם בעונם כמו שפירש רש"י ז"ל ושמתי את הצלעה ישראל שבגלות לשארית נחלתו והנהלאה שהם עשרת שבטים ובני משה יגעים מדרך רחוקה לגוי עצום. ומלך ה' עליהם על כל ישראל ויהודה בהר ציון מעתה ועד עולם ב"ב:

פרק ה

פסוק א

ואתה בית לחם אפרתה צעיר להיות באלפי יהודה ממך לי יצא להיות מושל בישראל וכו'. פירש רש"י ז"ל ואתה בית לחם אפרתה שיצא דוד משם וכו' ראוי היית להיות צעיר במשפחות יהודה מפני פסולת רות המואביה שבך ממך לי יצא משיח בן דוד וכן הוא אומר אבן מאסו הבונים עכ"ל ולפי מ"ש המקובלים דרות גלגול תמר א"ש סיפיה דקרא ומוצאתיו מקדם מימי עולם דהגם דרות נראית מואביה היא תמר ומשם יצא דוד המלך

ע"ה וז"ש ממך לי יצא לי יצא רמז שאמרתי כי ראיתי בבניו לי מלך ומשם יבא המשיח ומוצאתיו מקדם שרות היא תמר אשת יהודה מקדם מימי עולם ואפשר דקאמר ומוצאתיו לשון רבים דאם לומר על מלך המשיח דאין לחוש על רות הול"ל ומוצאו מקדם. ואפשר דרמז דאין לדבר ג"כ מענין בת שבע דאויבי דוד הע"ה היו מערערים וממנה יצאו מלכי בית דוד והמשיח לזה רמז ומוצאתיו לשון רבים בין על רות בין על ב"ש מקדם מימי עולם כמ"ש גורי האר"י ז"ל דבת שבע חוה וכתב הרמ"ע ז"ל בלקוטים כ"י אח"ת מצלעותי"ו גימטריא ראויה לו בת שבע לדוד עכ"ד וזה אפשר שרמז דוד הע"ה כי אני לצלע נכון רמז כי בפ' אחת מצלעותיו שם נרמז דראויה בת שבע לדוד. ועם כל זה ומכאובי נגדי שבא בעקיפין והיה ח"ה וז"ש לך לבדך חטאתי אבל בגוף הדבר זאת היתה לי. וזה רמז בהך קרא ומוצאתיו מקדם מימי עולם דגם ב"ש היא חוה וראויה לדוד הע"ה:

פסוק ו

והיה שארית יעקב בקרב עמים רבים כטל וכו'. אפשר לפרש על הענוים על דרך מה שפירשו רז"ל לשאר עמו למי שמשים עצמו כשיריים. והנה כתב הרב החסיד בראשית חכמה ז"ל כי המתגאה מפריד ו' מן ה' ח"ו ובודאי כי העניו מיחדם דמרובה מדה טובה. גם כתב רבינו האר"י ז"ל דהעניו שם י"ה שומרו. וזה רמז והיה שארית תיבת והיה שם רמז ו"ה שמיחד עם י"ה והוא צירוף והיה שארית שהוא עניו ובזה יתקיים בקרב עמים רבים וכמשז"ל יהא רך כקנה שכל הרוחות אין מזיזות אותו ממקומו ויושפע עליו שפע עליון תדיר כטל מאת ה':

פסוק ז

והיה שארית יעקב בגוים וכו'. פירשו המפרשים במה שאמרו בזהר הקדוש דלעת"ל יחיו נבוכדנצר וסנחריב וכל צוררי ישראל ויבואו להלחם וישראל יהרגו כלם וז"ש והיה שארית יעקב בגוים באמצע הגוים הידועים שהצרו לישראל וינקמו מהם כאריה בבמות יער וכו' תרום ידך על צריך וכו':

פרק ו

פסוק ג

עמי מה עשיתי לך ומה הלאתיך ענה בי. אפשר דהכונה מה עשיתי לך כנגד מה שחטאת דאפילו היה לך עונש אינו מקביל נגד החטא ועוד כל העונשים אינן כלום בערך החוטא למלך וכ"ש לממ"ה הקב"ה כביכול ולכן מה עשיתי לך אחד מכמה רבוא שאתה חייב לי. ומה הלאתיך שכפיתי ההר שתקבלו התורה והיה לטובתכם כי העליתיך מארץ

מצרים ע"מ שתקבלו התורה. ומבית עבדים שלא היה יוצא שום עבד לעולם ונקראת בית עבדים ואני פדיתיך ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים ובזכותם היה לכם מן ובאר ועננ כבוד:

פסוק ו

במה אקדם ה'. פירשו רבני אשכנז דמי שהוא עניו ונחשב בעיניו לכלום וכל עניני העוה"ז וטובותיו כאין נגדו. כשמקיים המצות לא שייך ביה טענת מי הקדימני. וח"ו הוא מקדים להקב"ה. וז"ש במה בהיותי נחשב מה על דרך ונחנו מה. במדה זו. אקדם ה' כי איני מחשיב הגוף כלל וכל קניני העה"ז כקש נחשבו ועל כן בטלה טענת מי הקדימני עכ"ד ואפשר לרמוז אכ"ף לאלהי מרום כלומר שאני שונה פרקי ק"א פעמים כמנין אכ"ף והוא מספר תורה צו"ה לנו משה צוה גימטריא ק"א ובזה ממתק אלהים גימטריא לנ"ו. והכא נקטיה בלשון אכ"ף לומר לא רמו עיני רק אכף עצמי לאלהי מרום. ועל זה השיב הנביא בדבר ה'. הגיד לך אדם. מה טוב. מה שאמרת שאתה חשוב מה ע"ד ונחנו מה טוב ודאי מדה טובה היא. אף שבעיניך כל עניני העה"ז כלא השיבי עם כל זה צריך שתעשה משפט בין איש לרעהו דהגם דלגבי דידך מהבל ימעט לגבי אחרים צריך משפט. ואהבת חסד בלב והצנע לכת בתורה שתלמוד והמצות הכל בצנעא לשם שמים בתכלית ותהיה דבק עם אלהיך:

פרק ז

פסוק ח

אל תשמחי אויבתי לי כי נפלתי קמתי כי אשב בחשך ה' אור לי. יש מי שפירש במ"ש בזהר הקדוש בפ' נפלה לא תוסיף קום ר"ל דבשאר גליות השכינה היתה קמה מעצמה אבל בגאולה העתידה כביכול ה' יקים אותה כדכתיב אקים את סוכת דוד. וז"ש אל תשמחי אויבתי לי דכתיב נפלה לא תוסיף קום. דע שהכונה דבשאר גליות כי נפלתי קמתי מעצמי אך עתה לא אקום מעצמי כי אשב בחשך ה' אור לי והוא יקימני:

פסוק טו

כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. אפשר לרמוז דכתב הרב מעשה רקח ז"ל דגאולת מצרים היתה ממ"ט שערי בינה וז"ש בזהר הקדוש מסטרא דיובלא אבל גאולה העתידה משער הן' ע"ש וזה רמז כימי צאתך מארץ מצרים אראנו ן' פלאות וזה רמז נפלאות דיתירה על גאולת מצרים דהוא משער הן':

פסוק יח

מי אל כמוך וכו'. רבינו הרמ"ק ז"ל האריך בספר תומר דבורה. ואכתוב איזה גרגיר מדברי הרב ז"ל בקצור מאד מי אל כמוך מי אל חסד ותקיף כמוך שאתה סובל אשר ברוח חיים שמשפיע הוא יתברך לעובדו משתמש בו לחטוא והיה יכול השי"ת לפסוק רוח חיים כי בידו הכל ועם כל זה עושה חסד וזהו מי אל תקיף ורב חסד כמוך. נושא עון כביכול דבעשיית העבירה נברא המקטרג ועולה למעלה ושואל חיות והיה יכול לומר לו תקח נפש העבריין ותכף היה מת וכביכול סובל עלבון זה וזהו נושא עון. ועובר על פשע שכאשר יחזור בתשובה וברוב רחמיו מקבלו הוא עצמו עובר על פשע כדכתיב אם רחץ ה' צואת בנות ציון לשארית נחלתו מלשון שאר כביכול ועוד הרחיב באר"ש טובה ורחבה ע"ש באורך וברוחב הוא יתברך יזכנו לשוב בתשובה שלימה ויעזרנו על דבר כבוד שמו עזרנו אלהי ישענו כי עמך מקור חיים: